

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. VII. Horas canonicas, & virgalias in Ecclesia vsitatas fuisse & esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Deus mali-
tiam bene-
ficii alere
non solet.

v. 2. Deus causam malorum esse ait, sacrorum negle-
ctum. Populus iste dicit: Nondum venit tempus domus Do-
mini edificanda. Et factum est verbum Domini in manu Ag-
gei Prophetæ dicens: Nunquid tempus vobis est, vt habitetis in
domibus laqueatis, & domus ista deserta? Et nunc hæc dicit
Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras:
seminastis multum, & intulistis parum: comedistis & non estis
satiati: bibistis & non estis inebriati: operuistis vos, & non
estis calefacti: & qui mercedes congregauit, misit eas in saccu-
lum pertusum. Hæc dicit Dominus exercituum: Ponite cor-
da vestra super vias vestras: ascendite in montem, portate li-
gna, & edificate domum, & acceptabilis mihi erit, & glori-
ficabor dicit Dominus. Respexistis ad amplius, & ecce fa-
ctum est minus: & intulistis in domum, & exuistis illud:
quam ob causam dicit Dominus exercituum? quia domus
mea deserta est, & vos festinastis vnusquisq; in domum suam.
Propter hoc super vos prohibiti sunt coeli ne darent rorem, &
terra prohibita est ne daret germen suum & vocauit siccitatem
super terram, & super montes, & super triticum, & super
vinum, & super oleum, & quicquid profert humus, & super
homines, & super iumenta, & super omnem laborem manuum.

Nunc vero non tantum domus Dei non ædifica-
tur, sed quæ est ædificata in vsus profanos vertitur:
ideoque vbi tantum inualere mali mores, vt ordina-
ria potestate non possint emendari, clerus templi
sui cõtempor eradicabitur, vt iam multis in locis factum
est. 4. Reformatio facilis, si velint illi, qui velle de-
bent. Quis enim si superioribus displicere videat, in
re, cuius emolumentum nullum est, inuerecunde
offendere audeat? Deinde vt absens distributionib;
priuatur, ita ambulones illi multa duplici punian-
tur, vt & careant distributionibus, & pro fabrica Ec-
clesiæ sumptum pendant. Neque enim licentia, sed
depositione tanta templa exstruxit maiorem nostro-
rum, & religiosa magnificentia. Verum de hoc errore
iterum rediturus est sermo, quia sæpe est rephren-
dendū, quod sæpe peccatur.

CAPVT VII.

Horas Canonicas, & Vigilias in Ecclesia vfitatas fuisse, & esse.

Ordo precū
olim in Ec-
clesia, vt &
in templo
Salomonis.

§. 1. **H**ORA Canonica in Ecclesia instituta sunt, vt
à Dei ministris certo ordine, diuinae laudes
canantur, dicantur. Postquam enim Sacerdotibus
Christianis alimenta statuta sunt, etiam laudum di-
uinarum, & precum certa pensã definita sunt: Quæ
prius temporibus, quamquam certo Psalmore, &
orationum, lectionumque numero non continerentur,
maiora fuere, quam nostris.

Certe hora
solennes in
oratione.

Antiquissima igitur res est, horarum Canonicarum
in Ecclesia, cantio, recitatioque. Imo vero ini-
tia sunt in Iudæorum Ecclesia. Tertullianus contra
Psychicos c. 10. Porro cum in eodem commentario Luca, &
tertia hora orationis demonstratur, sub qua Spiritu sancto
initiati pro ebriis habebantur; & sexta qua Petrus ascendit in
superiora, & nona qua templum sunt introgressi, cur non in-
telligamus salua plane indifferentia semper & vbiq; & omni
tempore orandum: tamen tres istas horas, vt insigniores in
rebus humanis quæ diem distribuunt, quæ negotia distinguunt,
quæ publice resonant, ita & solennes fuisse in orationib; diui-
nis: quod etiam suadet Danielis quoq; argumentum ter die
oranti, vtiq; per aliquarum horarum exceptionem, non alia-
rum autem quam insigniorum exinde Apostolicarum, tertia,
sexta, nona.

Tres igitur horas vfitatas inter Christianos, & ho-
ras precum insigniores, siue solennes agnoscit Ter-
tullianus. Easdem eodem modo probat Cyprianus
I. de orat. Dominica. Verba sanctissimi martyris, &
præfatus adducere in animo est, vt cognoscat Clerus
Christianus, quo studio oporteat sacra officia pera-
gere, nobis à tam veneranda antiquitate commen-

data intelligant, & irrefræcos precum nostrarum hære-
tici, se cum vetustate, & sanctis vniuersis pugnare. Ita
igitur Cyprianus l. citato. In orationibus vero celebra-
dis inuenimus obseruasse cum Daniele tres pueros in fide fortes,
& in captiuitate victores, horam tertiam, sextam, nonam, sa-
cramento scilicet Trinitatis; quæ in nouissimis temporibus
manifestari habebat. Nam & prima hora in tertiam veniens,
consummatum numerum Trinitatis ostendit. Itemq; ad sex-
tam quarta procedens, declarat alteram Trinitatem. Et
quando à septima nona completur per ternas horas Trinitas
perfecta numeratur: quæ horarum spatia iam pridem spirita-
liter determinantes adoratores Dei statuti & legitimi ad
preces temporib; seruiebant; & manifestata postmodum res
est, sacramenta olim fuisse, quod ante sic iusti precabantur.
Nam super discipulos hora tertia descendit Spiritus sanctus,
qui gratiam Dominica repromissionis impleuit. Item Petrus
hora sexta in tectum superius ascendens, signo pariter & voce
Dei momentis instructus est, vt oēs ad gratia salutis admitteret,
cum de emundandis gentilib; ante dubitaret. Et Dominus
hora sexta crucifixus, ad nonam peccata nostra sanguine suo
abluit, & vt redimere & viuificare nos posset, tunc victoriam
suam passione perfecit. Sed nobis, fratres dilectissimi, præter
horas antiquitus obseruatas, orandi nunc & spacia & sacra-
menta creuerunt. Nam & mane orandum est, vt resurrectio
Domini matutina oratione celebretur, quod olim Spiritus
sanctus designabat in Psalmis dicens: Rex meus & Deus me-
us, quoniam ad te orabo Domine: mane exaudies vocem me-
am: mane assistam tibi, & contemplantor te. Et iterum per Pro-
phetam loquitur Dominus: Diluculo vigilabunt ad me dicen-
tes: Eamus & reuertamur ad Dominum Deum nostrum. Re-
cedente item sole ac die cessante necessario rursus orandum est.
Nam quia Christus Sol verus, & dies est verus, sole ac die secu-
li recedente, quando oramus & petimus, vt super nos lux denique
veniat, Christi precamur aduentum, lucis æternæ gratiam præ-
biturum. Christum à deo dictum declarat in Psalmis Spiritus
sanctus: lapis, inquit, quem reprobauerunt ædificantes, hic fa-
ctus est in caput anguli: à Domino factus est iste, & est admi-
rabilis in oculis nostris. Iste est dies quæ fecit Dominus, ambule-
mus & iucundemur in eo. Item quod Sol appellatur sit, Mala-
chias Prophetæ testatur dicens: Vobis a, qui timetis nomen
Domini oriatur Sol iustitiæ, & in caelis eius curatio est. Quod
si in Scripturis sanctis Sol verus, & dies verus est Christus, ho-
ra nulla à Christianis excipitur, quo minus frequenter & sem-
per Deus debeat adorari, vt qui in Christo, hoc est, in sole, & in
die vero sumus, in ipsam per totum diem precibus & ore mu-
tuetur: & quando mundi lege decurrens vicibus æternus nox reuoluit,
succedit, nullum de nocturnis tenebris esse orantibus damnum
potest, quia solis lucis & in noctibus dies est: Quando enim sine
lumine est, cui lumen in corde est? aut quando Sol ei & dies
non est, cui Sol & dies Christus est? qui autem in Christo, hoc
est, in lumine semper sumus, nec noctibus ab oratione cessamus.

Horis igitur Tertullianæ Cyprianus adiungit
matutinam, vespertinam, nocturnam. Hieron. Epist.
ad Demetriadem, & Latam sui etiam temporis con-
suetudinem eam fuisse ostendit. Non est ergo hoc in-
stitutum Damasi, Hieronymi, Ambrosii, nisi quod
magis horum consilio, iustiq; in ordinem omnia sint
redacta, atq; ita Sigebertus in Chronicis, & Radul-
phus Tungrensis intelligendi sunt, cum hos patres
institutores horarum nominant.

Antiquiorẽ horarum fuisse rationẽ docet Athasi-
us de virg. Oriens Sol videat librum in manibus. Post ter-
tiã synaxes conficies, quoniam ea hora defixum est lignum
crucis. Sexta hora absolues deprecationes cum Psalmis, plo-
rationem, & supplicationibus; quoniam hac hora pe-
pendit Filius Dei in cruce. Nona hora rursus in hymnis &
glorificationibus eris, cum lacrymis & confessione peccatorum
tuorum Deo supplicabis; quoniam hac hora Dominus in cru-
ce pendens reddidit spiritum: & post synaxin hora nona co-
mede panem tuum. & post nonnulla: Si, inquit, ingredieris
in templum duodecima hora, maiorem & longiorem facies
synaxim cum virginibus tecum concordibus: quod si nullam
habeas

Horæ sacræ
mento Tri-
nitatis dis-
tincta.

Mane cõf
orandum.

Posteriore,
magis ordi-
narunt ho-
ras.

Varis horis
facta my-
steria deu-
otionem au-
gent.

haebas concordem, sola Synaxim absolues, Deo praesente & audiente, Bonum autem est lacrymas effundere coram Domino, in ore regis. Hic duodecima hora, quod in illa Dominus ad inferos descendit, inferius verò haec addit: Media nocte excubans, & hymnis celebrabis Dominum Deum tuum: ea n. hora surrexit a mortuis Dominus Deus tuus, & Patrem suum hymnis celebravit, atq; ideo nobis inuincit, ut eadem hora hymnis Deo decerimus. Cum primum surgis, hunc versum recita: Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudiciis iustitiae tuae, & precare, & incipere citare Psalmum quinquagesimum, donec absolvas. Auctor etiam de regulis brevioribus interrog. 37. Hieron. ad Eustochium. In Daniel c. 7. Epist. 7. & 37. de his agunt.

§. 2. Porro quo animo etiam nostrum sæculo fuerint SS. Concilia docent, id quod Treuiris sub Reuerend. atq; illustriſſimo Ioanne celebratum eſt, Anno 1549. Omnes qui horis Canoniciſ perſoluendis deputati ſunt, dene operam, vt collectis animis, quoad fieri poteſt, debitum penſum abſoluant, nec ita ſe habeant, vt dū voce pſallunt, quidvis potius quam Deum animo cogitare videantur, ſemper cauentes, ne Prophetiſmum illud audiant : Labis quidem me honorant, cor autem eorum longe eſt à me. Quid autem eſt, voce quidem pſallere, mente a. domum aut forum circuire, niſi homines ſalutare : & Deum irridere? Graue admodum eſt, quod Scriptura dicitur : Male dictus qui facit opus Dei negligenter. Statuimus proinde, vt laudes diuine per ſingulas horas non curſim, ac feſſimane, ſed tractim, ſeruati interualli decentiſſimè, ratione diernum feſtorum ac profeſſiſ intermedium ſecernendorum, habita, reuerenter & alacriter abſoluantur, nequaquam ſubſulto in altum clamore, ne vel in animæ, vel animi laſciua geſtione videantur potius, quam ſeruore ſpiritus exultare ſemper verſiculum decantantiſum animo volentes.

§. 3. Ad horas obligantur Clerici majoribus ordinibus initiati, religioni professi, qui chororum habent, beneficiati. Ita Canon. *Presbyter de celebr. Miss. & can. Si quis presbyter.* dist. 92. Item c. dolentes. *de celebr. Miss.*

§. 4. Magna diuino nomini, Ecclesiæq; injuria infertur horarum canonicarum omissione; Quod ita emendari poterit. I. Si pleraq; beneficia in distributionibus quotidianas præsentium, canentiumq; conferantur. 2. Si pueris non ita facile beneficia conferantur aut sane dum literis operam dant, legere doceantur, & legant accuratè. Nunc enim experientia docet, vel optimos, vel nequissimos esse eos, qui adolescentes beneficijs grauantur. Si enim indies cum attentione ac deuotione pensum precum persoluant, magnos in pietate, & literis progressus faciunt. Si vero sacerdotiorum censibus fruuntur, & preces negligant, quandoquidem graui se quotidie peccato obstringunt nihil mirum est, à gratia diuina relictos, euadere pessimos; sunt enim quasi arari Ecclesiæ isti depeculatores, qui velut ex Ecclesiasticorum bonorum rapina viuunt; officium verò ob quod bona illa dantur, omnino subterfugunt. Verum de horis plura Canonistæ, & in vtilissimo suo libro, de statu Ecclesiastico Collega meus P. Gisbertus Scheuickhauus, merito Sanctorum Patrum ore loquentem audire merito debent, qui loca functionesq; Sanctorum Patrum tenent.

CAPVT VIII.

Ecclesiasticos posse rerum, & controuersiarum civilium esse iudices.

§. 1. **M** Agnum hoc Ecclesiæ privilegium est in medio Romani Imperij, aliorumq; regnorum proprium Tribunal erigendi potestas. Hoc tamen legitimum esse nos Doctor gentium Paulus docuit. 1. Cor. 6. 1. & seq. Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos? an nescitis, quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? & si in vobis iudicabitur Angelos, indigni estis, qui de minimis decideris? nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis